

3. Білічак О. А. Реформа юридичної освіти в Україні: проблеми і виклики // Освітня аналітика України. – 2019. – 68 с.
4. Янчук Н. Д. Реформування юридичної освіти в Україні: осмислення та перспективи. – Київ : Південноукраїнський державний університет, 2022. – 316 с.
5. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: Наказ МОН України від 20.07.2022 № 643. URL:<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-magistr-zizminami-643-20032023.pdf> (дата звернення: 30.09.2025).

**Нікітін В.В., д.ю.н.,
завідувач кафедри права та публічного управління,
Київський національний університет
будівництва і архітектури,
м. Київ**

СПІВПРАЦЯ З ПРАВНИЧИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ РЕСУРС У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасна правнича освіта переосмислює співвідношення теорії та практики: університетські аудиторії дедалі частіше функціонують як простір, де знання набувають цінності через їх застосування, а інновації постають не лише як технологічні рішення, а як дидактичні механізми інтеграції досвіду правничих інституцій у навчальний дизайн. У цьому контексті партнерство із судами, органами публічної влади, адвокатурою, юридичними фірмами та правозахисними організаціями забезпечує змістовне оновлення курсів і підтримує логіку компетентнісного підходу, який витребуваний євроінтеграційними процесами та модернізацією вищої школи [2, с. 3-4]. Позитивний вплив полягає у пошуку інноваційних ресурсів, серед яких пріоритетним є інституційний зв'язок із суб'єктами правозастосовної практики. Така взаємодія перестає бути допоміжним засобом, перетворюючись на стрижневий елемент освітньої парадигми, орієнтованої на дію.

Парадигмальна зміна полягає в переході від авторитарної моделі засвоєння знань до діяльнісної: студент конструює рішення у межах змодельованих правових ситуацій, викладач фасилітує інтелектуальний пошук і підтримує зв'язок з інституційними менторами. Таке переналаштування ролей спрямоване на формування здатності до аргументованого рішення, командної взаємодії та етичної відповідальності, що узгоджується з сучасним розумінням інноваційного навчання у правничій освіті [3, с. 49-51].

Власне інноваційність співпраці розкривається через поєднання активних та інтерактивних методик. Кейс-метод дозволяє опрацьовувати реалістичні фабули, анонімізовані матеріали справ і зразки процесуальних документів, щоб на тлі правових норм вибудовувати позицію сторін, відпрацьовувати доказову стратегію і готувати процесуальні тексти. Рольова гра моделює процедури судового розгляду або засідання комісій та дає можливість студентам пережити «процесуальний досвід» у безпечному середовищі. Виїзні тематичні заняття, проведені на базі інституцій-партнерів, слугують містком для швидкої професійної адаптації й усвідомленого вибору місця практики, особливо у вузькопрофільних напрямках підготовки [1, с. 1004-1007]. Інноваційний потенціал розкривається повністю, коли така лекція перетворюється на майстер-клас із розбору конкретної справи, демонстрації техніки допиту чи складання процесуального документа, що формує не лише знання, але й професійну інтуїцію.

Партнерства мають і методологічний вимір: вони закріплюють у курсах комбінацію когнітивної, практичної та дослідницької функцій освіти, завдяки чому навчальні завдання наближаються до реальних правозастосовних ситуацій. У таких умовах активні та інтерактивні методики – від «мозкового штурму» до сократичного діалогу, від моделювання

до проектної діяльності – працюють не як декоративні елементи, а як інструменти побудови професійного мислення, що поєднує правову аргументацію, етичні міркування та комунікаційні навички [1, с. 1001-1003; 1006-1007].

Інституційне забезпечення співпраці потребує організаційної інфраструктури. Досвід спеціалізованих центрів у структурі правничих факультетів – таких як Центр інноваційних методик правничої освіти – демонструє, що науково-методична підтримка викладачів і координація партнерств підвищують якість планування занять, дозволяють виробити єдині підходи до анонімізації матеріалів і гарантують узгоджені критерії оцінювання. ЦІМПО в НаУКМА створено саме для розроблення й апробації нових програм, координації спільних проєктів, юридичної клінічної освіти й поширення найкращих практик, що підтверджує ефективність такої моделі управління інноваціями у правничій освіті [2, с. 11-12].

Коли навчальні модулі вибудовуються у співтворчості з інституціями, вони формують цілісні траєкторії: від вступного занурення у методики до кейс-семінарів із практиками; від рольових симуляцій до виїзних занять; від проєкту з зовнішньою валідацією до публічного представлення результатів. Така послідовність робить освіту прозорою для стейкхолдерів ринку праці та підсилює мотивацію студентів через усвідомлення прикладної цінності кожного етапу навчання [1, с. 1002–1004; 1006-1007]. Запровадження ділових поїздок – це сплановане навчальне завдання із спостереження за конкретними процедурами (наприклад, веденням судового засідання чи досудовим розслідуванням) з подальшим аналізом і обговоренням із представником інституції. Це не тільки знайомить із практикою, але й дозволяє студенту зрозуміти логіку професійних дій, скорочуючи майбутній період адаптації.

Важливо, що співпраця не зводиться до епізодичних «гостьових» заходів. Вона вимагає системного педагогічного дизайну: чітких цілей, що поєднують знанняву, комунікативну й етичну компоненти; прозорих механізмів фідбеку; а також коректної роботи з конфіденційними матеріалами. Результатом стає не лише зростання академічних показників, а й прискорення професійної соціалізації, адже студенти раніше входять у реальні комунікаційні й організаційні контексти правозастосування [3, с. 52-53].

З огляду на ці аргументи, співпраця з правничими інституціями постає як інноваційний ресурс, що забезпечує рівновагу між фундаментальністю підготовки та її практичною спрямованістю. Вона створює умови, у яких дисциплінарні знання «оживають» на матеріалі конкретних ситуацій, а університет разом з інституційними партнерами бере участь у вихованні юриста, здатного до відповідального рішення, переконливої аргументації та відкритого діалогу [2, с. 3-4; 12-14]; [1, с. 1001-1007]; [3, с. 49-53].

Системна взаємодія формує у студента не абстрактного «знавця права», а практика, здатного до:

- аналізу реальних, а не ідеалізованих правових конфліктів;
- ефективної професійної комунікації в автентичному середовищі;
- застосування процесуальних інструментів у реальному часі.

Висновки. Інтеграція правничих інституцій у навчальний процес є «не модною» тенденцією, а стратегічною та прогресивною необхідністю для створення конкурентоспроможної юридичної освіти.

Для закріплення інноваційного ефекту пропонується інституціоналізувати партнерства через угоди з чіткими ролями сторін та процедурами анонімізації матеріалів; включити до робочих програм тематичні модулі, спроектовані спільно з практиками; передбачити менторські треки від інституцій із регулярним зворотним зв'язком; забезпечити виїзні заняття на базі партнерів як обов'язкові елементи певних курсів; створити спільний банк фабул і процесуальних зразків для кейс-методу із періодичною експертною ревізією; пов'язати підсумкові проєкти студентів із зовнішньою валідацією результату інституцією-партнером.

Такі кроки безпосередньо впливають з логіки активних та інтерактивних методик, описаної у джерелах, і відповідають моделям, апробованим у вітчизняній правничій освіті [1, с. 1004-1007]; [2, с. 13-14]; [3, с. 52-53].

Для успішної реалізації процесу інтеграції правничої освіти пропонуються додатковий покроковий алгоритм:

– розробка «паспортів співпраці» для кожного партнера-інституції, що визначатиме конкретні форми взаємодії (від лекцій до спільних проєктів) та очікувані результати;

– впровадження «інституційного менторства», коли практикуючий юрист закріплюється за групою студентів на весь навчальний цикл для консультування їхніх практик, проєктів та дипломних робіт;

– створення віртуальних «конструкторів кейсів» на основі анонімізованих архівів партнерських інституцій для забезпечення всіх викладачів актуальним та автентичним матеріалом;

– акредитація практик у партнерських інституціях не як формальність, а як складна освітня програма з чіткими завданнями та атестацією.

Такий підхід дозволить трансформувати освітній ландшафт, зробивши заклад вищої освіти відкритим хабом, де теорія безпосередньо перевіряється практикою, а випускник отримує не диплом, а чіткий професійний стартап.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інноваційна методика викладання юридичних дисциплін / Наталія Забарна, Наталія Ковда // Шлях науки. – 2021. – т. 7, № 11, С. 1001-1008.

2. Артикуца Н.В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті // Інноваційні технології у вищій юридичній освіті, Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої 390-річчю Київської братської школи (Київ, 25-28 травня 2005р.). Київ: Стилос. - С. 3-26.

3. Нітченко А.Г. Інноваційні методи навчання в системі вищої юридичної освіти // Актуальні проблеми юридичної науки та практики. - 2023. - № 1(7). - С. 49-53.

**Яхимович Є.М.,
Науковий керівник: Сушицька Ю.О.,
старший викладач кафедри права та
правоохоронної діяльності,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир**

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ У РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВА ЄС

Європейський Союз, як унікальне наднаціональне утворення, має власну правову систему, яка ґрунтується не лише на установчих договорах, а й на загальних принципах права. Формування та розвиток цих принципів значною мірою забезпечується роботою Європейського Суду Справедливості (ЄС), який відіграє ключову роль у тлумаченні та практичному застосуванні права ЄС.

Одним із найважливіших напрямків діяльності Суду є формування змісту та меж фундаментального права на ефективний засіб правового захисту та доступ до справедливого судового розгляду, закріпленого у статті 47 Хартії основних прав ЄС. Практика ЄС свідчить про поступове посилення ролі цього права як основи всієї системи захисту основних прав в Європейському Союзі. У своїх рішеннях Суд визначає сутність цього права, встановлює його співвідношення з іншими принципами права ЄС: пропорційністю, правовою визначеністю та верховенством права, а також визначає допустимі межі його обмеження відповідно до статті 52(1) Хартії [4].